ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobkyně: **G. Č.**, zast. JUDr. Jiřinou Jirákovou, advokátkou, se sídlem Třebízského 175, Slaný, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5 - Smíchov, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2009, č. j. 43 Cad 47/2009 – 32,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2009, č. j. 43 Cad 47/2009 – 32, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 9. 1. 2009, č. X, odňala žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení žalobkyni podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění, od 14. 2. 2009 plný invalidní důchod. V odůvodnění rozhodnutí uvedla, že podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení Kladno (dále jen „OSSZ“) ze dne 30. 12. 2008 již není žalobkyně plně invalidní, ale jen částečně invalidní, neboť pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti činil pouze 40 %. O nároku na částečný invalidní důchod bude rozhodnuto dodatečně.

V podané žalobě žalobkyně namítala, že má pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav velmi omezenou možnost pracovní činnosti, není schopna psychicky náročné práce, práce se zvýšenými nároky na rozumové schopnosti, práce s vysokým pracovním tempem, není schopna samostatného rozhodování, není schopna práce u trvale běžících strojů, ve výškách a práce se zvýšeným rizikem úrazu. Její intelekt je v pásmu defektu a rozhodně není schopna výdělečné činnosti. Ze všech těchto důvodů se domnívala, že byla zkrácena

na svých právech úkonem správního orgánu, když žalovaná při hodnocení všech okolností tohoto případu postupovala nesprávně, neboť nezjistila přesně a úplně skutkový stav věci.

Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 30. 11. 2009, č. j. 43 Cad 47/2009 – 32, žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ve svém rozhodnutí vycházel především z obsahu posudku Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Praze (dále jen „posudková komise“) ze dne 21. 5. 2009 a jeho doplnění ze dne 3. 9. 2009, v nichž posudková komise dospěla k závěru, že rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu byla lehká mentální retardace v pásmu střední debility, neboť u žalobkyně byly patrny rysy sociální nezralosti, nesamostatnosti, závislosti a nerozhodnosti, což souviselo se sníženým intelektem, nikoli s těžkou organickou poruchou osobnosti, pro niž míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti odpovídala položce 6 písm. a), kapitoly V. přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. a činila 40 %. Poukázal na to, že za důvod zániku plné invalidity považovala posudková komise nadhodnocení zdravotního stavu v době uznání plné invalidity v roce 2004, neboť nebyla zvolena vhodná položka podle přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb.; právě položka 6 písm. a), kapitoly V. přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. vystihuje podle posudkové komise podstatu zdravotního postižení žalobkyně, neboť tato položka je určena pro hodnocení mentální retardace, která byla u žalobkyně nesporně prokázána opakovaným psychologickým vyšetřením a vyplývá i z vyšetření při jednání posudkové komise. Dále uvedl, že posudková komise v doplňujícím posudku konstatovala, že číselná hodnota IQ není pro posouzení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu rozhodující, důležité je stanovení pásma, ve kterém se intelekt pohybuje. Krajský soud považoval za rozhodující důkazní prostředek posudky posudkové komise, které kvalifikoval jako přesvědčivé a náležitě zdůvodněné, neboť posudková komise měla dostatek podkladů pro zjištění zdravotního stavu žalobkyně, její závěr je shodný s posouzením lékaře OSSZ, přičemž posudková komise podala oba posudky v řádném složení, za účasti odborného lékaře podle povahy zdravotního postižení žalobkyně, jakož i po studiu a vyhodnocení zdravotní dokumentace. Soud poukázal na to, že podle funkčních vyšetření byl její zdravotní stav popsán jako dlouhodobě nepříznivý, ale stabilizovaný, bylo náležitě zdůvodněno, že k dřívějšímu přiznání plné invalidity došlo u žalobkyně v důsledku posudkového nadhodnocení, kdy byla nevhodně zvolena položka míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti žalobkyně, v obecné rovině byla uvedena i možnost jejího pracovního zařazení. Soud proto dospěl k závěru, že postup žalované byl správný a v souladu se zákonem a že žalobkyně k datu vydání napadeného rozhodnutí nebyla plně invalidní. Poznamenal, že ve prospěch žalobkyně nelze přihlédnout ani ke skutečnosti, že v současné době nemůže získat přiměřené zaměstnaní. Uzavřel, že žaloba není důvodná, a proto ji podle § 78 odst. 7 zák. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) zamítl.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) včas kasační stížnost z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s., v níž uvedla, že v průběhu řízení došlo ke změně v osobě soudce a tato změna nebyla účastníkům řízení nijak vysvětlena ani odůvodněna. Věc začala projednávat JUDr. Marečková, která je podepsána i pod předvoláním na 30. 11. 2009, ale toto jednání již vedla JUDr. Hanušová, ač v protokolu z tohoto jednání je nesprávně uvedena JUDr. Marečková. JUDr. Hanušová poté na úvod jednání konstatovala, že pro změnu v obsazení soudu bude jednáno znovu,

ale změna obsazení soudu nebyla odůvodněna. Nato byly přečteny listinné důkazy, návrhu na doplnění dokazování nebylo vyhověno a byl vyhlášen rozsudek. Poukázala dále na to, že z posudku posudkové komise ze dne 21. 5. 2009 vyplývá, že stěžovatelka byla při jednání posudkové komise vyšetřena psychiatrem, avšak není z něj patrno, na základě jakých metod a jakým způsobem bylo vyšetření vedeno, a zda se tedy vůbec jednalo o klinické vyšetření. Dále namítala, že hodnota jejího IQ nebyla žádným vyšetřením zjištěna, a nemohla proto souhlasit se zdůvodněním posudkové komise, že číselné vyjádření hodnoty IQ není při posuzování mentální retardace nutné, neboť je-li v kapitole V., položce 6 písm. a), b) a c) přílohy č. 2 k vyhl. č. 284/1995 Sb. výslovně uváděna hodnota IQ, nelze náležitě posoudit její zdravotní stav bez číselného vyjádření hodnoty IQ. Poukázala na to, že pokud by se ukázalo, že hodnota jejího IQ spadá pod písm. b) shora uvedené přílohy, byla by posuzována podle položky 7 přílohy č. 3 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. a byla by plně invalidní. Dále uvedla, že MUDr. H. diagnostikoval u stěžovatelky těžkou smíšenou poruchu osobnosti, a pokud by tato skutečnost byla náležitě odborně posouzena, mohla být rozhodující příčina dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu hodnocena podle položky 5 písm. c), kapitoly V., přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., a mohla být i důvodem pro postup ve smyslu § 6 odst. 4 vyhlášky č. 284/1995 Sb. Konstatovala, že napadený rozsudek krajského soudu se opírá pouze o posudek posudkové komise ve znění jeho doplnění, které není spolehlivě odůvodněno, když nebyl náležitě přešetřen její zdravotní stav, nebyla vyjádřena číselná hodnota jejího IQ a ani nebylo hodnoceno, zda trpí těžkou organickou poruchou osobnosti, přičemž návrhu na vypracování znaleckého posudku nebylo vyhověno. Nelze se podle stěžovatelky spokojit s pouhým konstatováním, že její zdravotní stav byl posudkově nadhodnocen, když nebyl náležitě přešetřen. Navrhla, aby byl rozsudek krajského soudu zrušen a věc se mu vrátila k dalšímu řízení.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

Dne 23. 2. 2010 krajský soud předložil spis zdejšímu soudu k rozhodnutí o kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2009, č. j. 43 Cad 47/2009 – 32.

Nejvyšší správní soud vrátil spis krajskému soudu k postupu podle § 108 s. ř. s., neboť bylo třeba, aby protokol o jednání ze dne 30. 11. 2009 byl opraven podle skutečného stavu věci, a byl tak odstraněn rozpor mezi v tomto protokolu uvedeným údajem o osobě soudkyně rozhodující ve věci a záhlavím napadeného rozsudku, a aby se soudkyně, která ve věci rozhodovala, vyjádřila k tomu, z jakých důvodů věc převzala, případně z jakých důvodů jí byla věc přidělena, a proč ve věci nerozhodovala soudkyně JUDr. Dalila Marečková, která ve věci jednala dne 13. 7. 2009.

Soudkyně JUDr. Jarmila Hanušová ve vyjádření k převzetí věci ze dne 14. 6. 2010 uvedla, že ke vzniklému nedopatření došlo proto, že si zapisovatelka předem připravila úvodní část protokolu tak, že jde o věc 43 Cad, kde je podle rozvrhu práce jednající soudkyní JUDr. Marečková a poté, co jmenovaná soudkyně dne 30. 11. 2009 telefonicky oznámila svou zdravotní indispozici, urychleně studovala spis a vedla jako zastupující referent jednání a řádně protokol na č. l. 28 nezkontrolovala.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek z hledisek uvedených v § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody uvedenými v kasační stížnosti.

Z obsahu kasační stížnosti plyne, že ji stěžovatelka podává z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b), c) a d) s. ř. s. Podle § 103 odst. 1 s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené a) nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, b) vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, měl napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost, c) zmatečnosti řízení před soudem spočívající v tom, že chyběly podmínky řízení, ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, popřípadě bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce, d) nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou spočívající ve změně složení senátu, který ve věci rozhodoval a která nebyla stěžovatelce podle jejího tvrzení nijak vysvětlena ani odůvodněna s tím, že uvedenou námitku lze podřadit pod důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. Byla-li by tato námitka shledána důvodnou, musel by Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušit a věc vrátit soudu k dalšímu řízení, aniž by se mohl zabývat ostatními námitkami v kasační stížnosti uvedenými. Ze soudního spisu k tomu Nejvyšší správní soud zjistil, že v posuzované věci rozhodovala v souladu s § 31 odst. 2 s. ř. s. soudkyně JUDr. Dalila Marečková (senát 43 Cad) a že se složení senátu změnilo z důvodů náhlého onemocnění JUDr. Marečkové [na č. l. 26 soudního spisu se nachází úřední záznam ze dne 30. 11. 2009, v němž je uvedeno: „*Dne 30. 11. 2009 požádala soudkyně JUDr. Marečková (pro náhlé onemocnění), aby jednání vedla dle rozvrhu práce zastupující soudkyně JUDr. Hanušová.*“]. Tato změna proběhla v souladu s rozvrhem práce krajského soudu účinným v době rozhodování v posuzované věci (rozhodovala soudkyně JUDr. Hanušová, která podle rozvrhu práce v době nepřítomnosti zastupuje senát 43 Cad, viz http://infodeska.justice.cz/historie.aspx?subjkod=202000&datum=30.11.2009).

Rozvrh práce soudu podle § 42 odst. 1 písm. a) zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudech a soudcích“), jmenovitě určuje soudce tvořící senát, samosoudce, přísedící, asistenty soudců, vyšší soudní úředníky, soudní tajemnice a soudní vykonavatele, kteří budou působit v jednotlivých soudních odděleních. Rozvrh práce určuje soudce, kteří budou zastupovat v jednotlivých odděleních soudce, kteří nemohou věc z důvodu nepřítomnosti nebo vyloučení anebo z jiných důvodů stanovených zákonem projednat a rozhodnout [§ 42 odst. 1 písm. d) zákona o soudech a soudcích]. Vydaný rozvrh práce je veřejně přístupný a každý má právo do něho nahlížet a činit si z něj výpisy nebo opisy (§ 41 odst. 3 zákona o soudech a soudcích).

Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 4. 5. 2005, č. j. 2 Afs 178/2004 - 128, publikovaný pod č. 624/2005 Sb. NSS, dostupný na www.nssoud.cz, vyslovil, že *„Byl-li senát obsazen v souladu s rozvrhem práce a žádný z jeho soudců neměl být z rozhodování vyloučen pro podjatost, nemůže tato skutečnost založit důvod zmatečnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., ani jinou vadu řízení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.“*

V nyní posuzované věci stěžovatelka v kasační stížnosti nenamítala, že by ve věci rozhodovala podjatá soudkyně. Poukázala pouze na skutečnost, že krajský soud rozhodl v jiném složení, než ve kterém začal tuto věc projednávat. Z obsahu této námitky tak nelze seznat, že by stěžovatelka namítala konkrétní okolnosti, pro které měla být JUDr. Jarmila Hanušová vyloučena z projednávání a rozhodnutí věci. Stěžovatelce lze jistě přisvědčit, že došlo-li náhle ke změně ve složení senátu, měla být vyrozuměna o důvodech této změny a měla dostat možnost vyjádřit se k osobě soudkyně, jíž byl senát nově obsazen (z obsahu protokolu o jednání toto nevyplývá). Avšak s ohledem na dobu onemocnění JUDr. Marečkové a datum jednání (JUDr. Marečková oznámila onemocnění dne 30. 11. 2009, jednání se konalo téhož dne od 10 hodin) nebylo možné oznámit stěžovatelce změnu v obsazení senátu s předstihem. Nelze v této souvislosti ani přehlédnout, že možnost vyjádřit se k osobě soudkyně JUDr. Hanušové měla stěžovatelka, respektive její právní zástupkyně, přímo při jednání konaném dne 30. 11. 2009. Na druhé straně nelze zpochybnit samotnou změnu ve složení senátu, odpovídala-li rozvrhu práce. Jinými slovy, skutečnost, že senát v určitém složení začal věc projednávat, nezakládá právo účastníka na to, aby do budoucna nemohlo dojít z jakýchkoliv důvodů (nemoc člena senátu, jeho přeložení k jinému soudu, zánik funkce soudce apod.) ke změně ve složení tohoto senátu. Podstatnou podmínkou nicméně je, aby tato změna nastala v souladu s rozvrhem práce. Krajský soud tedy pochybil, nevyrozuměl-li stěžovatelku o změně a důvodech ve složení senátu, tato skutečnost však nezakládá bez dalšího nezákonnost rozhodování krajského soudu. Pokud jde o chybné označení soudkyně, jež jednání vedla, v protokolu o jednání ze dne 30. 11. 2009, jedná se bezesporu o písařskou chybu, což ostatně ve svém vyjádření potvrdila JUDr. Hanušová.

Pouze na okraj Nejvyšší správní soud poukazuje na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 20. 10. 1999, sp. zn. I. ÚS 476/1997 (dostupný na http://nalus.usoud.cz), podle něhož je smyslem práva na zákonného soudce ochrana proti libovolnému či účelovému obsazení jednajícího soudu. Není procesním prostředkem ke zvrácení vydaného rozhodnutí, a to tím spíše, byl-li jednající nepodjatý soudce povolán k projednání věci rozvrhem práce konkrétního soudu. Nejvyšší správní soud proto neshledal napadený rozsudek krajského soudu z důvodu změny obsazení soudu za zmatečný ve smyslu § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., k němuž by musel přihlédnout z úřední povinnosti, ani za postižený jinou vadu řízení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Stěžovatelka v podané kasační stížnosti sice dále poukázala na důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a), b), a d) s. ř. s., ale její námitky týkající se merita věci brojí proti neúplnosti a nepřesvědčivosti posouzení zdravotního stavu a dochované pracovní schopnosti, a lze je tak podřadit pod kasační důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. (jiná vada řízení – shodně též rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 4 Ads 13/2003 ze dne 25. 9. 2003, publ. ve sbírce rozhodnutí NSS pod č. 511/2005, dostupný na www.nssoud.cz).

Ze záznamu o jednání OSSZ ze dne 23. 9. 2004 Nejvyšší správní soud zjistil, že řízení o plný invalidní důchod probíhalo na základě žádosti stěžovatelky. Stěžovatelka byla uznána plně invalidní, neboť pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti činil 70 % podle položky 1 písm. c), kapitoly V. přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. Podle záznamu o jednání OSSZ ze dne 15. 9. 2005 byla stěžovatelka uznána nadále plně invalidní. Kontrolní prohlídkou ze dne 3. 12. 2008 nebyla stěžovatelka již uznána plně invalidní, ale částečně invalidní s tím, že se jedná o mentální retardaci na úrovni střední debility, není psychiatricky léčena, bez psychotického syndromu, dochází jen po ½ roce na kontroly. Má dobrou sociální adaptabilitu, podle posledního nálezu před 3 lety konstatována porucha osobnosti, jedná se o osobnost závislou a emočně nestabilní, bez indikace k psychoterapii. Míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti byla stanovena podle kapitoly V., položce 6 písm. a) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. na 40 %.

Za dané situace přistoupil Nejvyšší správní soud k posouzení námitek stěžovatelky směřujících proti správnosti a úplnosti posouzení zdravotního stavu posudkovými orgány. K projednávané věci připomíná, že předmětem přezkumného soudního řízení bylo rozhodnutí žalované ze dne 9. 1. 2009, jímž byl stěžovatelce odňat od 14. 2. 2009 plný invalidní důchod podle § 56 odst. 1 písm. a) zák. č. 155/1995 Sb. s odůvodněním, že stěžovatelka již není plně invalidní, ale je nadále částečně invalidní podle § 44 odst. 1 citovaného zákona. Jedním z předpokladů trvání nároku na plný invalidní důchod je existence plné invalidity pojištěnce ve smyslu § 39 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. Bylo tedy třeba zjistit, zda stěžovatelka ke dni 9. 1. 2009 splňovala nadále podmínky plné invalidity ve smyslu tohoto ustanovení, tj. zda pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti, u ní činil nejméně 66 %, nebo zda u ní šlo o schopnost pro zdravotní postižení vykonávat soustavnou výdělečnou činnost za zcela mimořádných podmínek. Je tedy třeba uvést, že v daném případě se jedná o důchod podmíněný dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem a rozhodnutí soudu závisí především na jeho odborném lékařském posouzení. V přezkumném soudním řízení ve věcech důchodového pojištění posuzuje zdravotní stav a pracovní schopnost občanů podle § 4 odst. 2 zák. č. 582/1991 Sb. v platném znění Ministerstvo práce a sociálních věcí, které za tímto účelem zřizuje jako své orgány posudkové komise. Posudkové komise MPSV jsou oprávněny nejen k celkovému přezkoumání zdravotního stavu a dochované pracovní schopnosti občanů, ale též k posouzení poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti i k zaujetí posudkových závěrů o plné či částečné invaliditě, jejím vzniku, trvání či zániku. Posudkové řízení je tedy specifická forma správní činnosti spočívající v posouzení zdravotního stavu občana a některých důsledků z něj vyplývajících pro oblast sociálního zabezpečení a důchodového pojištění. Jde tedy o postup posudkového orgánu, jehož hlavním obsahem je posudková činnost, která předpokládá vedle odborných lékařských znalostí i znalosti z oboru posudkového lékařství. Nicméně i tyto posudky hodnotí soud jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s., avšak takový posudek, který splňuje požadavek úplnosti, celistvosti a přesvědčivosti a který se vypořádává se všemi rozhodujícími skutečnostmi, bývá zpravidla rozhodujícím pro posouzení správnosti a zákonnosti přezkoumávaného rozhodnutí. Posudkový závěr by měl být náležitě odůvodněn, aby byl přesvědčivý i pro soud, který nemá a ani nemůže mít odborné lékařské znalosti, na nichž posouzení invalidity plné či částečné závisí především.

V případě, kdy dochází k odnímání pobírané dávky důchodového pojištění, je posudková komise nad rámec shora uvedeného povinna přesvědčivě odůvodnit, co se při porovnání s obdobím, kdy byla odnímaná dávka přiznána, ve zdravotním stavu pojištěnce přesně změnilo, jinak řečeno určit a objasnit důvod či příčinu zániku nebo změnu stupně invalidity. Posudková komise MPSV je v takovém případě povinna přesvědčivě odůvodnit, v čem spočívá zlepšení zdravotního stavu nebo jeho stabilizace při porovnání s obdobím, kdy odnímaná dávka byla přiznána či naposledy ponechána, případně zda odnímaná dávka nebyla přiznána na základě posudkového omylu. Pro přesvědčivost posudkových závěrů je nezbytné, aby v posudku uváděný důvod zániku nebo změny stupně invalidity byl zcela konkrétně a jednoznačně vysvětlen, neboť jen tak může soud získat potřebný skutkový základ pro správné právní posouzení věci. V této souvislosti nutno zdůraznit, že případné chybějící či nepřesně formulované náležitosti posudku, jež způsobují jeho nepřesvědčivost či neúplnost, nemůže soud nahradit vlastní úvahou, jelikož pro to nemá na rozdíl od posudkových komisí potřebné medicínské znalosti.

Krajský soud v projednávané věci proto nepochybil, když vycházel z posudku posudkové komise ze dne 21. 5. 2009 a doplňujícího posudku ze dne 3. 9. 2009. Nejvyšší správní soud však nesdílí závěry Krajského soudu v Praze o úplnosti a přesvědčivosti těchto posudků, a to ve vztahu k úplnosti posouzení rozhodujícího zdravotního postižení a následně k přesvědčivosti tam stanoveného poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti.

Krajský soud vycházel při posouzení zdravotního postižení stěžovatelky z posudku posudkové komise ze dne 21. 5. 2009 a doplňujícího posudku ze dne 3. 9. 2009. Posudková komise v posudku ze dne 21. 5. 2009 uvedla, že podle záznamu o jednání OSSZ ze dne 23. 9. 2004 posudkový lékař určil jako hlavní příčinu poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti poruchu osobnosti při mentální retardaci těžkého stupně. Toto hodnocení však podle posudkové komise nekorespondovalo se závěry psychologického vyšetření ze dne 31. 5. 2004, podle něhož se jednalo o lehkou mentální retardaci na úrovni střední debility. Posudkový lékař OSSZ tedy hodnotil jako hlavní příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu těžkou organickou poruchu osobnosti podle kapitoly V., položku 1 písm. c) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. Shodně byla stěžovatelka hodnocena i při kontrolní lékařské prohlídce dne 15. 9. 2005. Hodnocení posudkového lékaře považovala posudková komise za nadhodnocené, neboť v případě stěžovatelky jde o oligofrenii v pásmu střední debility, přičemž z vyšetření psychiatrem při jednání komise ani z popisu psychologických vyšetření nevyplynulo, že by se jednalo o těžkou poruchu osobnosti. Posudková komise dospěla k závěru, že rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu byla lehká mentální retardace v pásmu střední debility, neboť u žalobkyně byly patrny rysy sociální nezralosti, nesamostatnosti, závislosti a nerozhodnosti, což souviselo se sníženým intelektem, nikoli s těžkou organickou poruchou osobnosti, pro niž míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti odpovídala položce 6 písm. a), kapitoly V. přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. a činila 40 %. Za důvod zániku plné invalidity považovala posudková komise nadhodnocení zdravotního stavu v době uznání plné invalidity v roce 2004, neboť nebyla zvolena vhodná položka podle přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. Právě položka 6 písm. a), kapitoly V. přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. vystihuje podle posudkové komise podstatu zdravotního postižení žalobkyně, neboť tato položka je určena pro hodnocení mentální

retardace, která byla u žalobkyně nesporně prokázána opakovaným psychologickým vyšetřením a vyplývá i z vyšetření při jednání posudkové komise. Posudková komise volila horní hranici uvedeného procentního rozmezí pro citovanou položku přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb s ohledem na hloubku mentálního defektu. Nezvyšovala míru poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti ve smyslu § 6 odst. 4 vyhlášky č. 284/1995 Sb, protože při hodnocení na horní hranici procentního rozmezí zohlednila všechny posudkově významné skutečnosti. Pracovní rekomandaci určila tak, že stěžovatelka nebyla schopna duševně náročné práce s nutností rozhodování, práce s vynuceným rychlým pracovním tempem, se zvýšeným rizikem úrazu, je schopna vykonávat pomocné dělnické práce pod kontrolou.

V doplňujícím posudku ze dne 3. 9. 2009 posudková komise uvedla, že měla k dispozici dvě psychologická vyšetření od PhDr. Ř. ze dne 8. 6. 2004 a ze dne 13. 2. 2009. Při obou vyšetřeních byla zjišťována úroveň rozumových schopností stěžovatelky, které se opakovaně pohybovaly v pásmu lehké mentální retardace, přičemž testování bylo nutné provést pro stanovení pásma mentální retardace. Konstatovala, že zhodnocení rozumových schopností je klíčové pro stanovení poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti a že číselná hodnota IQ není pro posouzení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu rozhodující, důležité je stanovení pásma, ve kterém se intelekt pohybuje. Popis duševních schopností stěžovatelky od PhDr. Ř. byl spolu s přešetřením stěžovatelky při jednání posudkové komise odborným psychiatrem dostačující k přijetí posudkového závěru. Ze zpráv MUDr. H. není zřejmé, z čeho je usuzováno na těžkou poruchu osobnosti podle položky 5 písm. c), kapitoly V. přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., z nálezů ji nelze dovodit. Ke sníženému intelektu na úrovni lehké mentální retardace patří také nesamostatnost, pasivita, nezralost, snížená úroveň sociálních dovedností, jakož i neschopnost posoudit své reálné schopnosti. Z vyšetření psychiatra při jednání posudkové komise lze konstatovat, že nebyly shledány poruchy emocionality, chování, osobnostních rysů, které by překračovaly rámec lehké mentální retardace. Nelze hodnotit podle položky 6 písmene b) nebo písmene c), kapitoly V. přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb.

K výše uvedenému Nejvyšší správní soud uvádí, že z posudkového hlediska pro položku 6, kapitoly V. přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. plyne, že u mentální retardace nelze hodnotit jen samotný defekt podle číselně vyjádřené hodnoty IQ, ale je nutné posoudit úroveň kognitivních funkcí, zejména pozornost, výkonnost, zatížitelnost, paměťové schopnosti, soustředivost a další složky osobnosti (schopnost sociability, afektivitu, poruchy chování, volní vlastnosti), nelze opomenout ani nadání k určité činnosti, motivaci k práci, manuální zručnost. Při hodnocení je nutno brát i v úvahu, je-li mentální defekt spojen s jiným duševním či organickým postižením, narušením osobnosti nebo závažnými poruchami chování a přizpůsobení. Položka 6, kapitoly V. přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. se člení: a) lehká mentální retardace (lehká slabomyslnost, lehká mentální subnormalita a debilita, IQ v pásmu 50 – 69) - rozmezí 15 – 40 %, b) střední mentální retardace (imbecilita, IQ v pásmu 35 – 49) – toto zdravotní postižení se posuzuje podle přílohy č. 3, c) těžká mentální retardace a hluboká mentální retardace (IQ v pásmu do 34) - rozmezí 100 %.

Obdobně je posuzování mentální retardace vymezeno také v Závěrečné zprávě projektu výzkumu Ministerstva práce a sociálních věcí HR 163/07 nazvaným Promítnutí

pokroků lékařské vědy do funkčního hodnocení zdravotního stavu a pracovní schopnosti ve vztahu k zdravotním postižením podle Mezinárodní klasifikace nemocí a s přihlédnutím k Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, jež je určena pro posudkovou službu sociálního zabezpečení. Podle části 2.8.3 Diagnostika by se vyhodnocení intelektové úrovně mělo opírat o všechny dostupné anamnestické informace, klinický nález, adaptační chování s ohledem na kulturní zázemí jedince a psychometrické testy. Míra postižení adaptivních funkcí dítěte je zřetelně pod očekávanou úrovní, odpovídající věku. Diagnostikovaná úroveň mentální retardace by měla být založena na globálním zhodnocení schopností jedince. Inteligenční quocient (IQ) se stanovuje standardizovanými, individuálně aplikovanými inteligenčními testy s ohledem na kulturní normy. Vhodný test by měl být zvolen s ohledem na specifické narušení, např. expresivní řeči, sluchu, tělesné postižení.

Stanovení hodnoty IQ posuzované osoby při hodnocení zdravotního postižení podle položky 6, kapitoly V. přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. tedy vyvěrá z toho, že pro mentální retardaci je typické snížení, respektive nerozvinutí úrovně intelektových funkcí pod IQ 70, které provází snížená schopnost přizpůsobit se denním požadavkům běžného sociálního prostředí. Přestože si je Nejvyšší správní soud vědom toho, že hodnota IQ je orientačním vodítkem, která sama o sobě nevystihuje šíři a hloubku této duševní poruchy, nelze odhlédnout od toho, že stupeň mentální retardace je charakterizován právě dosažením intelektu v určitém rozmezí IQ .

Je tedy nepochybné, jak vyplývá z posudkového hlediska i shora citované zprávy, že posudkové orgány hodnotí mentální defekt u mentální retardace na základě číselně vyjádřené hodnoty IQ, úrovně kognitivních funkcí a spojení mentálního defektu s jinými duševními a organickými postiženími. Pokud tedy posudková komise určila rozhodující zdravotní postižení stěžovatelky podle položky 6, kapitoly V. přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., je povinna hodnotit mentální defekt na základě všech výše vyjmenovaných okolností. Nezhodnotí-li posudková komise byť i jedno stanovené kritérium pro posouzení stupně mentální retardace posuzované osoby, a tedy není-li například zjištěna číselně vyjádřená hodnota IQ, nelze považovat hodnocení zdravotního stavu této osoby za úplné a přesvědčivé a je třeba v tomto směru vyžádat doplnění posudku o vyšetření číselně vyjádřené hodnoty IQ.

Nejvyšší správní soud proto přisvědčil námitce stěžovatelky, v níž vytýkala krajskému soudu, jakožto i posudkové komisi, že dosud nebyla zjištěna číselně vyjádřená hodnota jejího IQ, bez níž nelze náležitě posoudit její zdravotní stav. Posudek Posudkové komise MPSV, pracoviště v Praze ze dne 21. 5. 2009 a doplňující posudek ze dne 3. 9. 2009 proto nelze považovat za úplné a přesvědčivé s tím, že tyto posudky bude třeba v dalším řízení doplnit o vyšetření číselně vyjádřené hodnoty IQ.

Stěžovatelka brojila rovněž proti vedení psychiatrického vyšetření při jednání posudkové komise ze dne 21. 5. 2009, zejména posudkové komisi vytýkala, že z posudku není patrné, jakými metodami a jakým způsobem bylo vyšetření vedeno a zda se jednalo o klinické vyšetření. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že z posudku posudkové komise musí být především seznatelné, zda vyšetření u posudkové komise posuzovaná osoba podstoupila a jaké závěry v souvislosti s posouzením zdravotního stavu posudková komise

z vyšetření vyvodila. Není tedy nezbytné, aby posudková komise v posudku popsala, jakými metodami při vlastním vyšetření postupovala. Způsob a metody vedení vlastního vyšetření jsou výsostně medicínskou odbornou znalostí, k nimž se soud nemůže ani není schopen vyjádřit a hodnotit je. Skutečností, která zaručuje náležité odborné přešetření zdravotního stavu při jednání posudkové komise, je složení posudkové komise. Posudková komise sestává z předsedy komise (posudkového lékaře) a lékaře klinického oboru odpovídajícímu zdravotnímu postižení posuzované osoby, který je zárukou, že vyšetření bude vedeno *lege artis* pro daný klinický obor. V projednávaném případě byla posudková komise složena z předsedkyně MUDr. H. Ž. a MUDr. A. Č., psychiatričky, tedy z lékaře, jehož odbornost odpovídala rozhodujícímu zdravotnímu postižení stěžovatelky. Nejvyšší správní soud poznamenává, že z protokolu o jednání posudkové komise ze dne 21. 5. 2009 nezjistil, že by průběh zmíněného vyšetření byl sám o sobě způsobilý vyvolat pochybnosti ve zjištěném zdravotním stavu a určeném rozhodujícím zdravotním postižení.

Nejvyšší správní soud nepřisvědčil ani tvrzení stěžovatelky spočívající v tom, že posudková komise náležitě odborně neposoudila, že trpí smíšenou poruchu osobnosti. Nejvyšší správní soud je toho názoru, že se posudková komise přesvědčivým a úplným způsobem vypořádala s tím, z jakého důvodu nelze hodnotit rozhodující zdravotní postižení stěžovatelky podle položky 5 písm. c), kapitoly V. přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., tj. pro těžké narušení osobnosti. V tomto směru posudková komise poukázala na skutečnost, že ze zpráv MUDr. H. nelze vyvodit, z jakých důvodů diagnostikoval u stěžovatelky těžkou poruchu osobnosti, a zdůraznila, že ke sníženému intelektu na úrovni lehké mentální retardace patří také nesamostatnost, pasivita, nezralost, snížená úroveň sociálních dovedností, jakož i neschopnost posoudit své reálné schopnosti, což popisuje MUDr. H. v nálezech ze dne 13. 5. 2008 a ze dne 17. 2. 2009.

Za výše uvedené situace, kdy vznikají pochybnosti o správnosti posouzení rozsahu rozhodujícího zdravotního postižení stěžovatelky v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu, nepovažuje Nejvyšší správní soud posudkové závěry obsažené v posudku ze dne 21. 5. 2009 a doplňujícím posudku ze dne 3. 9. 2009 o rozhodujícím zdravotním postižení v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu za zcela úplné a přesvědčivé. Neúplné a nepřesvědčivé posouzení rozhodujícího zdravotního postižení v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu, jímž stěžovatelka trpěla ke dni vydání napadeného rozhodnutí, tj. k datu 9. 1. 2009, považuje Nejvyšší správní soud za jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné stanovení míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti k uvedenému dni a v jeho důsledku nesprávné posouzení zákonných podmínek plné invalidity ve smyslu § 39 odst. 1 a 2 zákona č. 155/1995 Sb., jako základního předpokladu pro posouzení trvání nároku na dávku důchodového pojištění, jíž se stěžovatelka dovolává, tj. plného invalidního důchodu (shodně též rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 4 Ads 13/2003 ze dne 25. 9. 2003 publikován ve Sbírce rozhodnutí NSS pod č. 511/2005 Sb. NSS).

Nejvyšší správní soud tak shledal podanou kasační stížnost důvodnou ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., a proto napadený rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2009, č. j. 43 Cad 47/2009 – 32, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř . s.).

V dalším řízení bude třeba, aby si krajský soud vyžádal od posudkové komise doplňující posudek. V něm posudková komise provede nebo si vyžádá psychiatrické vyšetření, v němž bude zjištěna číselně vyjádřená hodnota IQ stěžovatelky, a poté znovu posoudí rozsah a intenzitu stěžovatelčina zdravotního postižení, jímž trpěla ke dni vydání napadeného rozhodnutí.

Teprve po doplnění posudku posudkové komise ve shora naznačeném směru, bude mít krajský soud dostatečný skutkový základ pro posouzení zákonnosti napadeného rozhodnutí žalované.

Tímto právním názorem Nejvyššího správního soudu je krajský soud podle § 110 odst. 3 s. ř. s. vázán. O náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti stěžovatele rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. v novém rozhodnutí ve věci krajský soud.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. června 2010

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu